

Slniečnica

časopis Spoločnosti Downovho syndrómu na Slovensku | www.downovsyndrom.sk

Deka plná príbehov

Putujúca pokrývka oslavuje život s DS

Zuzana Stavrovská:
Komisár
pre ľudí
s postihnutím

Matka ŤZP dieťaťa:
Máte nárok na
opatrovateľský
príspevok?

Príbeh:
Život
s Oscarom

Staň sa členom

Spoločnosti Downovho syndrómu na Slovensku

SDS

Platiaci členovia majú možnosť zúčastňovať sa na akciách spoločnosti, rekondičných pobytoch s príspevkom našej spoločnosti, majú právo voliť a byť volení do orgánov spoločnosti a dostávať bezplatne časopis SLNEČNICA.

IBAN: SK61 0200 0000 0001 6573 1012
BIC: SUBASKBX

Možnosť platiť aj cez VIAMO na tel. číslo 0903 634 396
Viac informácií na www.downovsyndrom.sk

10€/rok

Milí čitatelia,

Tento rok je jubilejným rokom časopisu Slniečnica. Je to neuveriteľné, ale už 20 rokov je tu s nami a približuje Vám činnosť veľkej rodiny downíkov.

My Vám s ním prinášame aj pestrú ponuku aktivít, ktoré plánujeme realizovať. Kniha Diagnóza Downovho syndrómu sa už knižne dopredala, ale svetlo uzrie jej elektronická podoba. Pobyty patria neodmysliteľne k nosným aktivitám a aj tento rok začíname zimným pobytom v Terchovej pre tých, čo majú radi zimu. V lete sú to pobyty až tri, jeden pri mori, ktorý organizuje Down syndróm klub Snina, jeden v horskom prostredí pre celé rodiny a jeden pre dospelákov.

Aby toho nebolo málo, radi by sme zorganizovali v sobotu 21. 5. 2016 prvé plavecké preteky downíkov na Slovensku i s medzinárodnou účasťou. Preto sledujte náš facebookový profil a web downovsyndrom.sk, kde Vás budeme priebežne informovať.

Ďakujem všetkým sponzorom za podporu našich aktivít, darcom 2 % z Vašich daní, ale i dobrovoľníkom, bez ktorých by sme nemohli robiť tieto veci pre Vás.

Príjemné čítanie.

Róbert Lezo
Róbert Lezo

Prelomové rozhodnutie súdu

Ela sa bude vzdelávať v bežnej škole

Slnečnica

6 | Putujúca deka
projekt

10 | Luckin
príbeh

14 | Servis
Opatrovateľský
príspevok

16 | Príbeh
Život
s Oskarom

20 | Šport
Gizka a jej
20 medailí

24 | Zo sveta
Správičky

26 | Zábava
Dvojsmerovka

BRATISLAVA - Dňa 27. 10. 2015 bolo do-
ručené rozhodnutie Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky, ktorý po prvýkrát na
Slovensku rozhodol o tom, že deti so zdravot-
ným postihnutím majú právo na inkluzívne
vzdelávanie a zaistenie primeraných úprav.

V rozsudku č. k. 7Sžo/83/2014 Najvyšší súd uviedol, že
právo na inkluzívne vzdelávanie podľa Dohovoru OSN
o právach osôb so zdravotným postihnutím má vyššiu
právnú silu ako školský zákon a všetky školské orgány sú
viazané Dohovorom. Tento rozsudok má význam pre tisí-

ce detí so zdravotným postihnu-
tím, ktoré nemajú možnosť byť
vzdelávané v inkluzívnom pro-
stredí a sú segregované v špeci-
álnych školách či triedach.

Ela, 10-ročné dievčatko,
a jej rodina bojovali od roku
2012 o možnosť vzdelávania
s rovesníkmi v bežnej základ-
nej škole. Jej spádová škola
ju odmietala prijať z dôvo-
du Downovho syndrómu
a kompenzovanej poruchy

sluchu. Rodičia museli žalovať
rozhodnutie Mestského úradu
Bratislava - Rača a rozhodnu-
tie riaditeľa školy o neprijatí
Ely do školy pred Krajským
súdom Bratislava, kde neu-
speli. Najvyšší súd však zrušil
všetky napadnuté rozhodnutia
vrátane rozhodnutia riadi-
teľa školy a povedal, že bolo
v najlepšom záujme Ely, aby
s náležitou podporou bola
vzdelávaná inkluzívne.

**Maroš Matiaško, právnik,
ktorý rodinu zastupoval,
k rozhodnutiu uvádza:**

„Rozsudok Najvyššieho súdu po prvýkrát
výslovne potvrdzuje, že inkluzívne vzdelá-
vanie je právny základ pre vzdelávanie detí
so zdravotným postihnutím, ktoré majú na
takéto vzdelávanie právo, a to vrátane práva
na zaistenie primeraných úprav.“

Rodičia Ely rozhodnutie okomentovali
slovami: „Po prečítaní rozsudku sme pocítili
nával radosti a nádeje pre našu dcéru, ale
aj všetky deti so zdravotným postihnutím,
pri začleňovaní do systému vzdelávania na
bežných základných školách, zadosťučine-
nie za nekonečné rozhovory, presvedčanie
a argumentovanie s kompetentnými orgánmi
v našom regióne a vieru, že už nebudú spo-
chybňovať princíp uplatňovania Dohovoru
OSN o právach osôb so zdravotným postih-
nutím pri svojom rozhodovaní, ktorý je tak
výstižne a jednoznačne aplikovaný v rozsud-
ku Najvyššieho súdu SR.“

Prípad podporovala medzinárodná orga-
nizácia Mental Disability Advocacy Center
(MDAC) so sídlom v Budapešti, ktorá rozsud-
ok veľmi víta. Dr. Oliver Lewis, výkonný
riaditeľ MDAC zdôraznil:

„Segregácia detí s postihnutím v oddelených
školách je začiatok celoživotného sociálneho
vylúčenia, nezamestnanosti a chudoby. Vláda
Slovenskej republiky by mala využiť tento
rozsudok na zmenu školského zákona tak, aby
20 000 detí s postihnutím v špeciálnych školách
a triedach mohli byť vzdelávané v podporujú-
com inkluzívnom vzdelávacom prostredí.“

AUTOR: <http://www.zpmpvsr.sk>

Z putovnej deky mala obrovskú radosť slniečko Karolínka Holíčková.

Putujúca deka

Jedna prikrývka Stovky rodín!

Od roku 2009 ide svetom jeden pekný projekt, pôvodom z U.S.A a práve v týchto mesiacoch "surfuje" po Slovensku!

Slnečko Clara si pozerá denník plný príbehov, ktorý je súčasťou Putovnej Deky.

Majka Kolenová (v ružovom) vzala deku medzi kamarátov.

Kovboj Filip vzal deku na basketbal do Levíc a spolu s hráčmi vyjadrili podporu ľuďom s Downovým syndrómom na Slovensku.

V denníku pribudlo aj vďaka vám kopec slovenských príbehov.

Samko s dekou osedlal aj koňa.

Chandos J. Field z Wisconsin (USA) veľmi túžila po druhom dieťati a sen sa jej splnil, v roku 2004 adoptovali dievčatko Emmalee s diagnózou Downov syndróm. Dcéra bývala často chorá, nuž sa Chandos naučila háčkovať, aby ju potešila veľkou dekou. Pod ňu sa Emmalee schovávala a prikrývala, keď bola smutná či v nepohode.

Chandos si uvedomila, že aj iné rodiny s deťmi s Downovým syndrómom sa často potýkajú s podobnými zdravotnými problémami a túžila vyrobiť viacej takých prikrývk aj pre nich. Vedela, ako veľmi dobre padne podpora od iných ľudí, keď sa dostanete do ťažkej situácie. Ale uvedomila si aj to, že je to fyzicky nemožné vyrobiť toľko diek.

Našťastie pre nás, rodiny, ktoré máme doma veľkého či malého človečika s týmto syndrómom, dostala skvelý nápad. A tak prišla na svet ešte jedna deka. Chandos k nej priložila čistý, nepísaný denník a vyslala ich "do sveta" k ostatným rodinám. Jej zásluhou sa obyčajná deka stala neobyčajnou a vznikla jemná, ale dlhá niť príbehov rodín.

Deka-cestovateľka má už za sebou takú malú cestu okolo sveta: po čase opustila U.S.A., prešla skoro celú Ameriku, Mexiko, bola na Novom Zélande aj v Austrálii, Indii, Číne aj v Saudskej Arábii. A teraz je v Európe.

Priložený denník nie je už iba jeden, už pribudli ďalšie, dokonca ručne vyrobené. Rodiny do nich vkladajú fotografie, svoje príbehy, delia sa o svoje myšlienky.

Rodina malej Emmalee vytvorila aj webové stránky (thet21travelingafghanproject) a postupne uverejňujú fotografie rodín s dekou a drobné útržky ich príbehov, aby sa podelili o cestovateľské zážitky tejto nevšednej deky s ostatnými záujemcami.

A ako také putovanie deky prebieha? Pani Field vymyslela jednoduché pravidlá, ktorými sa projekt riadi. Každý štát si nájde niekoho, kto sa jej zahlásí a následne organizuje posun balíčka od rodiny k rodine, ktorých zoznam vytvára. Deku a diáre si každá rodina môže ponechať 2 - 3 týždne a potom musí poslať balík ďalšej rodine v poradi. A ešte fotografie! Tie sú dôležité! Pošlú sa cez koordinátora k pani Chandos, nech ich časom vloží na web projektu.

U nás, na Slovensku, je deka práve u šiestej rodiny a ešte ich má pár pred sebou. Ľudia vkladajú svoje fotografie aj na facebookový profil Spoločnosti Downovho syndrómu na Slovensku, môžete si ich pozrieť aj tam. Máte chuť sa pripojiť? Prečítať si príbehy zo sveta a navodiť si príjemnú atmosféru s jednou špeciálnou dekou? Dajte vedieť na ddivilkova@gmail.com alebo do redakcie časopisu. Budeme sa tešiť na ďalšie „uháčkované putá“ tejto milej myšlienky.

PS: Chandos uháčkovala v priebehu pár rokov už ďalších 24 kusov veľkej deky ako dar deťom s Downovým syndrómom, ktoré po takej túžili...

Daniela Divílková, foto ads

Slnečko Majka Lezová si deku vzala ako talizman na plavecké preteky.

Máme komisárku

pre osoby so zdravotným postihnutím, je ňou JUDr. Zuzana Stavrovská

Zákon č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov zo dňa 25. 6. 2015, ktorý nadobudol účinnosť 1. septembra 2015. Národná rada SR dňa 2. 12. 2015 zvolila za historicky prvú komisárku pre osoby so zdravotným postihnutím JUDr. Zuzanu Stavrovskú.

❓ Prečo ste prijali kandidatúru na túto pozíciu a v čom vidíte svoju úlohu?

- Dostala som dôveru reprezentatívnych organizácií obhajujúcich práva ľudí so zdravotným postihnutím, a preto som prijala kandidatúru s veľkou úctou k ľuďom so zdravotným postihnutím. Môj záujem vykonávať túto funkciu je vyústením mojich doterajších aktivít v oblasti obhajoby práv a právom chránených záujmov ľudí so zdravotným postihnutím. Vidím veľkú možnosť túto prácu vykonávať v oveľa širšom rozsahu, túto problematiku poznám, vykonávam ako dobrovoľník desiatky rokov, ako advokátka 14 rokov, priamo denne riešim obhajobu ľudí so zdravotným postihnutím. Táto oblasť je mi veľmi blízka, ako advokátke sa mi podarilo dosiahnuť niekoľko významných rozhodnutí.

❓ Čo považujete za prioritné vo vašej funkcii?

- Za prioritu považujem odstránenie predsudkov spoločnosti, nedostatočnej empatie s problémami ľudí so zdravotným postihnutím a neochoty riešiť čo najempatickejším spôsobom životné podmienky ľudí so zdravotným postihnutím tak, aby sa čo najviac tieto podmienky priblížili životným podmienkam ľudí bez zdravotného postihnutia. Snažiť sa o zmenu názoru spoločnosti, pôsobiť na zmenu predsudkov o ľuďoch so zdravotným postihnutím, ktorí sú zaškatuľkovaní a onálepkovaní určitými historicky vytvorenými pravidlami. Za významné považujem tiež pomáhať prekonávať bariéry na všetkých úrovniach, či už sú to hmotné prekážky, digitálne technológie, prístupnosť v doprave, prístup

k informáciám a rovnocenné príležitosti uplatniť sa v spoločnom živote vrátane vzdelávania a zamestnávania.

❓ Kto je ten komisár pre osoby so zdravotným postihnutím? Aké je jeho postavenie?

- Komisár sa podieľa na ochrane práv osôb so zdravotným postihnutím podporou a presadzovaním práv priznaných osobe so zdravotným postihnutím medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná (Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a opčný protokol). Vzhľadom na skutočnosť, že komisár sa podieľa na ochrane práv podporou a presadzovaním práv osobitne zaručených špecifickým skupinám, ktorými sú osoby so zdravotným postihnutím, medzinárodnými dohovormi, jeho nezávislosť okrem iného spočíva aj v tom, že orgány verejnej moci nemôžu zasiahnuť do výkonu jeho pôsobnosti či oprávnení. Bude výlučne na komisárovi, kedy a ako uplatní svoju právomoc vymedzenú týmto zákonom – pri výkone svojej funkcie je nezávislý a svoje oprávnenia vykonáva oddelene od iných orgánov, ktorým osobitný predpis zveruje kompetencie v oblasti ochrany ľudských práv (napríklad verejný ochranca práv, prokurátor).

❓ Kto sa môže na vás obrátiť a s akými podnetmi?

- Podľa § 8 ods. 3 zákona má každý právo obrátiť sa na komisára vo veci porušovania práv osoby so zdravotným postihnutím alebo ohrozovania práv osoby so zdravotným postihnutím.

Na komisára sa môže obrátiť každá

plnoletá fyzická osoba, a to je tá, ktorej spôsobilosť na právne úkony bola obmedzená alebo bola spôsobilosť na právne úkony pozbavená, a to aj bez vedomia svojho zákonného zástupcu, priamo sama alebo prostredníctvom inej osoby. Dieťa má právo obrátiť sa na komisára pre osoby so zdravotným postihnutím rovnako ako na komisára pre deti.

❓ Aké sú kompetencie komisára?

- Významná je tiež úloha komisára pri zisťovaní všetkých skutočností, údajov na účely posúdenia dodržiavania práv osoby so zdravotným postihnutím, vrátane fotokópií dokladov, obrazových záznamov, zvukových záznamov a zvukovo-obrazových záznamov. Na ten účel je komisár oprávnený hovoriť s osobou so zdravotným postihnutím, aj keď je umiestnená napr. vo väzbe, je v ochrannom liečení alebo ústavnom liečení alebo v mieste, kde sa nachádza ústavná starostlivosť, výchovné opatrenie a iné. Podnet bude možné podať písomne alebo osobne, alebo telefaxom alebo elektronicky na webovej stránke komisára, ktorá sa pripravuje. Podrobnosti o postupe pri vybavovaní podnetu sú upravené v zákone v § 21 až § 28 zákona. Pri styku s komisárom má fyzická osoba právo používať svoj materinský jazyk a má právo na komunikáciu pre ňu v prístupnej forme. Prístupnou formou komunikácie sa rozumie najmä posunkové jazyky, Braillovo písmo, augmentatívna a alternatívna komunikácia, ako aj ďalšie prístupné prostriedky, spôsoby a formy komunikácie, pričom náklady

Úloha komisára:

- posudzuje dodržiavania ľudských práv
- monitoruje dodržiavanie ľudských práv osoby so zdravotným postihnutím najmä vykonávaním nezávislého zisťovania
- organizuje aktivity na podporu dodržiavania práv ľudí so zdravotným postihnutím, navrhuje prostriedky nápravy
- vydáva stanoviská vo veciach dodržiavania práv osoby so zdravotným postihnutím a vyjadrenia vo veciach, ktoré posudzoval na základe podnetu
- predkladá oznámenia v mene osoby so zdravotným postihnutím
- zúčastňuje sa súdneho konania z pozície „dohľadu“ - ochrancu práv ľudí so zdravotným postihnutím, má oprávnenie zúčastniť sa konania na súde.

spojené napr. s tlmočeným znáša úrad komisára.

Podstatné je, že podaním podnetu sa začína celá aktivizácia úkonov vybavovania podnetu, vrátane výzvy na doplnenie nejasného alebo neúplného podania, vyžiadania si podkladov od dotknutých orgánov a právnických osôb, vybavenia podnetu vyjadrením alebo poučením o správnom postupe alebo aj odložením podnetu ak vec nepatrí do pôsobnosti komisára alebo ak sú splnené podmienky na jeho odloženie v § 22 ods. 1 písm. b) a ods. 2 zákona.

Ak na základe preskúmania podnetu komisár dospeje k záveru, že právoplatné rozhodnutie orgánu verejnej správy je v rozpore so zákonom alebo s iným všeobecne záväzným právnym predpisom, podá podnet na prokuratúru, o čom upovedomí podávateľa podnetu.

Výsledkom posúdenia podnetu je vyjadrenie, ktoré bude vydávať komisár vyslovene len ako výsledok posudzovania dodržiavania práv v konkrétnych prípadoch. Takéto vyjadrenie je oznamované výlučne konkrétnym osobám (fyzickým aj právnickým), ktorých sa konanie komisára týkalo.

Komisár posúdi okolnosti a dôvody odloženia podnetu (napr. komisár môže odložiť anonymný podnet, avšak predpokladá sa, že odloženie podnetu komisár dôsledne zváži a odloží napr. anonymný podnet, z ktorého nie je možné identifikovať toho, koho sa má podnet týkať). O odložení podnetu a o dôvodoch odloženia podnetu musí komisár upovedomiť podávateľa podnetu (okrem anonymného podania).

❓ Aká je adresa úradu komisára, na ktorú môžu ľudia podávať podnet?

Ak sa chce človek obrátiť na komisára, potrebné je adresovať svoj podnet na Úrad Komisára pre osoby so zdravotným postihnutím. Úrad bude v Bratislave. Podľa § 30 zákona je pre prvého komisára (prvé volebné obdobie, ktoré sa týka mňa ako prvej komisárky) určené šesťmesačné obdobie na vytvorenie úradu. V tomto období robím všetky prípravné kroky na vytvorenie úradu a začatie výkonu pôsobnosti. Pretože tento úrad neexistuje, zháňam priestory, zabezpečujem postupy na výberové konania pre zamestnancov a verejné obstarávanie hmotných prostriedkov na činnosť úradu. Adresu a všetky kontakty na Úrad komisára určite oznámim všetkými dostupnými mediálnymi prostriedkami.

6. 1. 2016
Zuzana Stavrovská

Lucka sa s hercom Romanom počas nakrúcania veľmi zblížila.

Lucka Vlková (14)

Rozmanitý život mladej slečny

Lucka Vlková je 14-ročná slečna s DS zo Žiliny a je integrovaná v bežnej základnej škole. Zaujímavosťou je, že sa v škole počas celého obdobia učí bez asistenta. O jej ceste integráciou sme sa chceli dozvedieť viac, a tak sme sa spýtali jej mamy Janky Vlkovej, aké boli začiatky s integrovaním Lucky do predškolského a školského prostredia.

V prvom rade musím povedať, že Lucka je moje tretie dieťa. Škôlku navštevovali aj moji dvaja synovia tu u nás v obci a veľ mi dobre som vychádzala s pani riaditeľkou a učiteľským zborom. Poznali ma ako aktívnu mamičku, ktorá im často pomáhala, vždy sa mohli na mňa spoľahnúť. Ešte som ani Lucku nečakala a už sa tešili, že prijímú do škôlky naše ďalšie dieťa.

Lucka mala štyri roky, keď sme podali prihlášku do bežnej škôlky. Rok po podaní prihlášky nám prišlo kladné rozhodnutie o jej prijatí. Medzitým sme s Luckou chodievali na školský dvor, kde sa hrali vonku deti. Lucka bola rada medzi deťmi a deti mali rady ju. Kým sa Lucka zabávala, ja som sa dozvedala nové informácie. Riaditeľka mi poradila navštíviť logopéda. Pre Lucku by

bolo lepšie začať navštevovať ambulanciu logopédie skôr, lebo včasná intervencia je prospešná. Luckina slovná zásoba bola slabá, aj keď rozumela všetkému.

Od septembra 2006 sa stala Lucka škôlkarkou. V polovici septembra sme boli po prvýkrát pozvaní do ŠPP na psychologické a špeciálno-pedagogické vyšetrenie. V správe z psychologického vyšetrenia nám odporúčali integráciu Lucie do bežnej MŠ. Po pol roku ju prišiel osobne navštíviť do materskej školy z centra ŠPP špeciálny pedagóg a odporučil dieťa prijať do špeciálnej základnej školy, s čím som ja nesúhlasila. Podala som žiadosť do základnej školy v našej obci o odklad povinnej školskej dochádzky. Vo veci prišlo schválené rozhodnutie o odklade školskej dochádzky

a Lucka pokračovala v individuálnej integrácii v materskej škole za predpokladu, že bude s dieťaťom pracovať špeciálny pedagóg.

Vo februári 2008 mi prišla pozvánka na zápis do špeciálnej základnej školy. Ja som tam ale s Luckou nešla, keďže sme boli na zápise v našej spádovej základnej škole. Ešte pred zápisom som sa šla informovať ku vtedajšiemu riaditeľovi, či by bola možnosť, aby moja dcéra chodila do našej základnej školy v obci. Jeho postoj a rozhodnutie ma milo prekvapilo. Oznámil mi, že v tom nevidí žiaden problém, a povedal mi: „Nemusíte mi nič o nej hovoriť, ja som si ju už dávno všimol, jej orientačné schopnosti, jej sebavedomie a smelosť, keď ste sem s ňou chodili na rodičovské združenia jej súrodencom. A navyše, ➔

Lucka Vlková

Vek: 14

Záľuby:

■ počítač

■ pozeranie seriálov

■ chodenie von s kamarátkami

■ bicyklovanie

■ Rada opisuje texty z kníh a dotvára im farebné úpravy

Oblíbené jedlo:

■ mlieko

■ najradšej má mäso na šampiňónoch a ryžu

■ segedínsky guláš, ktorý volá sedemguláš :)

Lucka sa odmalicka zaujímal o svoje okolie.

Filmová scéna z filmu Alenka, kde Lucka hrala jednu z hlavných postáv.

„Čo to vlastne je film a filmové herectvo som Lucke vysvetľoval až za pochodu, už priamo na pláči. Našťastie je Lucka veľmi učenlivým a zvedavým dieťaťom a všetko jej išlo prirodzene. Rýchlo sme sa skamarátili a cez spoločné kamarátstvo sme potom spolupracovali. Veľkou pomocou bol aj Roman Luknár, cez ktorého som veľakrát komunikoval s Luckou, lebo predsa len on s ňou hrá na plátne, nie ja. Keď ju bolo treba rozosmiať, on vždy vedel ako. Robil na ňu grimasy, bláznili sa spolu, úplne sa odviazal a bol nena-hraditeľný.“

režisér filmu Alenka Ján Pavúr

⇒ prvákov by mala učiť moja manželka, a ona to naisto zvládne.“

❗ Ako prebiehala integrácia v škole? Vedela sa Lucka prispôbiť školským povinnostiam, aj bez asistenta?

- Do nastúpenia Lucky do školy som musela s ňou podstúpiť viacero vyšetrení, ktorých výsledok a odporúčanie boli komplikáciou, ale nakoniec Lucku integrovali do základnej školy, kde v 1. ročníku bola bez asistenta. Lucka spočiatku postupovala spolu s intaktnými žiakmi,

Lucka a jej kamarátky tvoria skvelú partiu.

ale postupne prechádzala na učebnice špeciálnej školy. Abecedu zvládla skoro celú ešte v prvej triede. Druhý ročník bol pre nás veľmi náročný po zmene učiteľky. Lucka úspešne ukončila prvý stupeň základnej bežnej školy vďaka jej triednej učiteľke v treťom a štvrtom ročníku, ktorá bola zároveň aj špeciálnym pedagógom. Neskúsenosti a obavy zo strany vyučujúcich na druhom stupni opäť priniesli komplikácie, keďže špeciálny pedagóg zostal triednym učiteľom na prvom stupni. Raz týždenne na dve vyučovacie hodiny chodila špeciálna pedagogička k Lucke. Keďže vyučujúci učelia po predchádzajúcej skúsenosti s asistentom na našej škole ho brali skôr ako rušivú časť na vyučovacej hodine, neželali si mať

pri Lucke asistenta. Môj záujem o úspešnú integráciu neutíchal a so školou som chcela spolupracovať. Škola sa snažila postupne problémy a nedostatky riešiť, aj keď opätovne každý školský rok navrhovala prerušiť integráciu a zaradiť žiačku do špeciálnej základnej školy.

❗ Museli ste doma venovať veľa času príprave na vyučovanie?

- Pravidelne som sa s ňou doma pripravovala na každé vyučovanie, aby bola Lucka aj napriek rôznym hodnoteniam naďalej integrovaná. Lucka ide podľa plánov špeciálnej školy variant A a funguje na vyučovacích hodinách tak, že dostane zadanie na začiatku hodiny, teraz už aj nejaké to skrátené vysvetle-

nie a ku koncu hodiny to potom učiteľka skontroluje. Len na hodinách fyziky je Lucka riadne začlenená, pripravuje sa na pokusy, prezentuje ich na hodinách, akurát na písomkách jej pani učiteľka dá iba to, čo má Lucka vo svojich učebniciach. Keď sa Lucke doma nechce veľmi učiť, stačí jej povedať, že môže chodiť do špeciálnej školy a Lucka je znova usilovná v učení. Momentálne je Lucka na druhom stupni základnej školy v 8. ročníku a stále je na vyučovaní bez asistenta. Keby som sa mala rozhodnúť znovu pre integráciu, tak by som spolu s Luckou všetko absolvovala ešte raz, aj napriek prekážkam, ktoré sme pri integrácii prekonávali.

❗ Lucka má záujmy, záľuby, navštevuje aj umeleckú školu?

- Lucka veľmi rada číta. Okrem knížiek rada pozerá aj zábavné televízne seriály a filmy. Alebo si púšťa karaoke a spieva si. Veľmi rada chodí na faru a do kostola, kde cez školský rok skúsime a učíme sa nové gospelové piesne. Každoročne s deťmi nacvičuje aj hudobno-dramatickú jasičkovú pobožnosť. Lucka už druhý rok navštevuje hudobný krúžok na umeleckej škole, kde sa učí hrať na flautu. Tento rok sa prvýkrát na škole koná aj fotografický krúžok, ktorý ju veľmi baví. Lucka dostala možnosť ísť na prvý ročník hudobného tábora. Dlhé roky chodí pravidelne každé letné prázdniny spolu so mnou na workshop animovaného a hraného filmu. Každý rok sa nám podarí natočiť animované rozprávky. Jeden náš film z tohto workshopu by mal poputovať do súťaže, tak mu držíme palce, aby bol úspešný. Lucka popri takýchto zábavkách (bicyklovanie nevynímajúc) rada úhládne skladá bielizeň.

❗ Lucka hrala po boku Romana Luknára vo filme Alenka. Mohli by ste nám sprostredkovať jej zážitky z filmovania a spriatelenia sa s hercami?

- Našla som na internete oznam, že sa hľadá dievča s DS, ktoré by chcelo hrať v sloven-

skom filme. Odpísala som a dostala som kladnú odpoveď. Povedala som o filme Lucke, ktorá sa hneď začala tešiť na nakrúcanie. Prečítali sme si spolu scenár. Keď prišiel čas na natáčanie, odcestovali sme do Bratislavy. Oznámili nám, že Roman Luknár by sa ešte pred natáčaním rád s Luckou spoznal. Lucka a Roman si spontánne našli k sebe cestu

a po pár minútach sa správali, ako keby boli dlhoroční priatelia. Pán Luknár ju previedol komplet celou scénou Paneláku, obľúbeným Luckiným seriálom. Na druhý deň sa začali nakrúcať prvé zábery filmu Alenka v exteriéri. Lucka sa tu spriatelila s celým štábom a aj počas prestávky sa s nimi zabávala. Režisér filmu Ján Pavúr vysvetľoval Lucke všetko za pochodu, priamo na scéne. Našťastie Lucka bola

Riaditeľ školy

veľmi zvedavá a učenlivá a svojim prirodzeným správaním si ho rýchlo získala. Rýchlo sa skamarátili a spoločne s jej filmovým otcom Romanom Luknárom, ktorý sa stal Luckiným nenahraditeľným kamarátom, bol natočený úspešný film premietaný nielen u nás, ale aj na medzinárodných filmových festivaloch.

Luckine sny a plány do budúcnosti sú pre ňu isto veľkou inšpiráciou, aby sa posunula vpred. Veľmi jej pri nich držíme palce a dúfame, že sa jej splnia. Ďakujeme Luckinej mamine Janke za rozhovor.

Jarmila Kolenová, foto avl

Lucka rada pomáha v kuchyni a robí domáce práce.

Z Lucky Vlčkovej rastie šikovné dievča.

Pri tvorbe animovaného filmu na každoročnom workshope.

Zamestnanie matky ŽŤP dieťaťa, ktorá poberá opatrovateľský príspevok

Mesačne nesmiete zarobiť viac ako 396,18 €

Ste matka a poberáte peňažný príspevok na opatrovanie dieťaťa, ktoré je ŽŤP a je odkázané na starostlivosť na celých 24 hod. Nemôžete si dovoliť od neho vôbec odísť. Máte možnosť si doma privyrobiť nejaké peniažky? Ako a koľko môžete zarobiť, aby vám nebol krátený opatrovateľský príspevok? Ak by ste si našla vhodnú prácu popri starostlivosti o dieťa, musel by sa vám peňažný príspevok krátiť o 49,80 €? Prinášame vám odpoveď.

Problematicku peňažného príspevku na opatrovanie upravuje zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“), ktorý poskytovanie príspevku podmieňuje splnením všetkých zákonom ustanovených podmienok. Podmienky, na základe ktorých môže fyzická osoba (opatrovateľ) popri opatrovaní vykonávať zamestnanie, upravuje ustanovenie § 40 ods. 15 zákona, v zmysle ktorého **peňažný príspevok na opatrovanie môže byť poskytovaný len v prípade, ak mesačný príjem zo zamestnania nepresiahne dvojnásobok sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, t. č. nepresiahne sumu 396,18 €** a vykonávanie zamestnania nebude v rozpore s účelom a rozsahom opatrovania fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím. Rozsah opatrovania ustanovuje § 14 ods. 4 zákona, v zmysle ktorého fyzická osoba s ŽŤP je odkázaná na opatrovanie, ak stupeň jej odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby je V (rozsah odkázanosti je 8 – 12 hodín denne) alebo VI (rozsah odkázanosti je viac ako 12 hodín denne) podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podni-

kaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov. Uvedený rozsah opatrovania sa považuje za splnený aj vtedy, ak sa fyzickej osobe s ŽŤP odkázanej na opatrovanie poskytuje denne sociálna služba podľa zákona o sociálnych službách alebo navštevuje školské zariadenie a fyzická osoba opatruje fyzickú osobu s ŽŤP po jej návrate z dennej sociálnej služby alebo zo školského zariadenia. Účelom opatrovania je zabezpečiť každodennú pomoc fyzickej osobe s ŽŤP pri úkonoch sebaobsluhy, pri úkonoch starostlivosti o domácnosť a pri realizovaní sociálnych aktivít s cieľom zotrvať v prirodzenom domácom prostredí. Uvedenú pomoc, okrem výnimiek, ktoré nesúvisia so zamestnaním, môže vykonávať len jedna fyzická osoba, ktorá opatruje fyzickú osobu s ŽŤP a ktorej sa peňažný príspevok na opatrovanie poskytuje.

Zákon umožňuje popri opatrovaní vykonávať zamestnanie len za podmienky, že jeho vykonávanie nebude v rozpore s účelom a rozsahom opatrovania fyzickej

osoby s ŽŤP a mesačný príjem z tohto zamestnania nepresiahne zákonom stanovenú hranicu.

Pri tejto podmienke úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, ktoré sú príslušné na konanie a rozhodovanie vo veci predmetného peňažného príspevku, postupujú vždy individuálne. Ak matka zabezpečuje opatrovanie ŽŤP nezaopatrenému dieťaťu, ktoré vyžaduje celodenný dohľad (VI. stupeň odkázanosti), a dieťa nenavštevuje školské zariadenie alebo sa mu neposkytuje denne sociálna služba, sú možnosti vykonávať zamestnanie veľmi obmedzené. V danom prípade najvhodnejším zamestnaním by bola len práca vykonávaná doma. Pokiaľ by došlo k situácii, že si matka nájde zamestnanie, je povinná túto skutočnosť do 8 dní oznámiť príslušnému úradu práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „úrad“), a to buď písomne alebo podaním elektronickými prostriedkami podpísaným zaručeným elektronickým podpisom. **Na trvanie nároku na peňažný príspevok na opatrovanie a na jeho výplatu má vplyv aj výška príjmu z vykonávania zamestnania, ktorá nesmie presiahnuť sumu 396,18 Eur**, a preto je povinnosťou matky mesačne preukazovať príslušnému úradu aj výšku príjmu zo zamestnania. Poznamenávame, že v zmysle § 40 ods. 13 zákona nárok na zvýšenie peňažného príspevku na opatrovanie

o 49,80 € mesačne tejto matke zanikne, a to od prvého dňa v mesiaci, v ktorom začne mať príjem zo zamestnania.

Príjem zo zamestnania môže mať vplyv na výšku peňažného príspevku na opatrovanie len v prípade, ak sa na účely jeho výpočtu zohľadňuje príjem opatrovanej fyzickej osoby s ŽŤP a s ňou spoločne posudzovaných osôb a opatrovateľ patrí do okruhu týchto spoločne posudzovaných osôb (nezaopatrené dieťa, rodičia). V tomto prípade sa výška peňažného príspevku na opatrovanie určuje v závislosti od príjmu opatrovanej fyzickej osoby s ŽŤP, ktorou je nezaopatrené dieťa a s ňou spoločne posudzovaných osôb, do okruhu ktorých patrí aj matka tohto dieťaťa, t. j. určuje sa aj v závislosti od príjmu matky. Na účely poskytovania peňažného príspevku sa príjem každoročne prehodnocuje, a to vždy v júli bežného roka a platí do konca júna nasledujúceho roka; za obdobie, za ktoré sa príjem prehodnocuje, sa považuje kalendárny rok, ktorý predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa prehodnocovanie vykonáva. **Pokiaľ zistený príjem presiahne 3-násobok sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, t. č. presiahne sumu 594,27 €, v zmysle § 40 ods. 12 zákona sa základná výška peňažného príspevku na opatrovanie ustanovená v § 40 ods. 7 (t. č. výška 220,52 €) zníži o sumu prevyšujúcu tento príjem.** Poznamenávame, že príjem zo zamestnania, ktorý bude mať matka v tomto roku, bude zohľadnený až v júli 2016, keď úrady budú prehodnocovať príjem patriaci za rok 2015.

Ako je to s príjmom k peňažnému príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov? Bude mať matkin príjem (ak bude zamestnaná) vplyv na tieto kompenzácie, budú krátené? Poskytovanie peňažných príspevkov na kompenzáciu, medzi ktoré patria aj peňažné príspevky na kompenzáciu zvýšených výdavkov, je tiež podmienené príjmom fyzickej osoby s ŽŤP a s ňou spoločne posudzovaných osôb. Podmienka príjmu sa považuje za splnenú len vtedy, ak príjem fyzickej osoby s ŽŤP a s ňou spoločne posudzovaných osôb za zisťované obdobie nepresiahne **3-násobok sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, t. č. sumu 594,27 €**. Čo sa

za príjem na účely poskytovania peňažných príspevkov na kompenzáciu považuje / nepovažuje, upravuje ustanovenie § 18 zákona, v zmysle ktorého príjem zo zamestnania sa považuje za príjem. To znamená, že keďže matka patrí do okruhu spoločne posudzovaných osôb, bude sa zohľadňovať aj jej príjem, t. j. aj príjem zo zamestnania, ktorý jej patril za zisťované obdobie. Aj v tomto prípade príjem matky zo zamestnania patriaci za rok 2015 bude zohľadnený až v nasledujúcom kalendárnom roku, t. j. v júli 2016. Ak na základe prehodnotenia príjmu fyzickej osoby s ŽŤP a s ňou spoločne posudzovaných osôb bude mať úrad preukázané, že zistený príjem presiahol stanovenú hranicu, nárok na poskytovanie predmetných peňažných príspevkov a na ich výplatu

zaniká, t. j. úrad rozhodne o ich odňatí a zastavení výplaty. Výzva na doloženie príjmu príde poštou, priznáte všetky spomínané príjmy za predchádzajúci rok. **Podľa nového zákona môžete mať priemerný mesačný príjem na jednu osobu až do výšky trojnásobku sumy životného minima pre plnoletú fyzickú osobu, teraz je to 594,27 €**. Na výšku ostatných peňažných príspevkov na kompenzáciu (diéta, hygiena, prevádzka osobného motorového vozidla) jej zamestnanie nemá vplyv. Podľa § 38 ods. 17 zákona peňažný príspevok na zvýšené výdavky nemožno poskytnúť, ak príjem fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím je vyšší ako trojnásobok sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu ustanoveného osobitným predpisom.

Zdroj: odbor peňažných príspevkov na kompenzáciu ŽŤP a posudkových činností Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny September 2015

Peňažné príspevky na zvýšené výdavky sú:

- a) na diétne stravovanie
- b) súvisiace
 1. s hygienou alebo s opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia,
 2. so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla,
 3. so starostlivosťou o psa so špeciálnym výcvikom.

Ako nám do života vstúpil jedinečný Oskar

Stana Schenck, eduworld.sk

Stalo sa to len nedávno. Pred 16 rokmi. Ubolená, ale nadšená a plná očakávaní som ležala na nemocničnom lôžku a čakala, kedy mi pôrodník vloží do rúk náš malý uzlíček šťastia - Oskara. Naše druhé dieťa. Ani mi nenapadlo, že by čosi mohlo byť inak ako po prvýkrát. Ale bolo.

„Oskar má Downov syndróm,“ zaznelo z úst lekára. Zovrelo mi žalúdok. Zrazu ma zavalil pocit ďaleko väčšej zodpovednosti. Počas tehotenstva som sa nezaujímal o príbehy detí s nejakým postihnutím, o to viac som zostala vydesená, pretože som netušila, čo to pre nás vlastne všetko znamená. Prebehlo mi myslou, že určite všetko bude v poriadku. Veď o každé malé dieťa sa treba intenzívne starať, som pripravená. Ale čo bude potom? Čo robia tínedžeri a dospelí ľudia s Downovým syndrómom (DS)? Ako sa majú? Sú šťastní? Dnes má Oskar 16 rokov a ja som sa rozhodla podeliť sa o jeho príbeh, aby som dodala silu tým, ktorí ste na začiatku tejto cesty. Toto je príbeh jedného šťastného človeka - syna, brata, vnúčata, dieťaťa, ktoré neuveriteľným spôsobom obohatilo všetkých nás naokolo. Tento príbeh je pre vás všetkých, ktorí máte strach, tých, ktorí ste sa v tehotenstve dozvedeli, že budete mať takéto dieťaťko, či tých, ktorí tehotenstvo ešte len plánujete.

Ako som sa zamilovala opäť

Keď sa Oskar narodil, mala som 26 a môj manžel mal 30 rokov. Jeho starší brat Viktor mal v tom čase 2 roky. Žiadne diagnózy sme počas tehotenstva neriešili. „Sme mladí, všetko bude tak ako pri prvom dieťati,“ hovorili sme si. Vedeli sme, že to bude chlapec, čiže určite taký druhý Viktor - veľké oči, zvedavý pohľad, pokojná povaha. No prišiel Oskar. Vôbec nebol podľa našich predstáv. „Nie, maminka, nie, ja nie som ako môj brat. Takého už jedného máte! Som úplne iný, neporovnateľný s nikým široko ďaleko“ behalo mi myslou, ako som mu hľadela po prvý raz do očí. Akoby mi táto drobná bytosť chcela povedať, že bolo úplne zbytočné predstavovať si, ako bude vyzerať a aký bude, keď sa narodí, pretože aj tak bolo v sekunde všetko inak.

Bola som zmätená, pretože hoci som toho študovala veľa, v žiadnej škole ma nikto na túto situáciu nepripravil. Nikto mi nepovedal, čo ma v živote s takýmto dieťaťom

bude čakať, čo bude potrebovať, či môžeme byť ako rodina šťastní. Nikto mi nepovedal, ako vychovať postihnuté dieťa. Radosť pri pohľade na krásne bábätko v náručí striedali pocity zúfalstva a neistoty, akým smerom sa bude náš spoločný život uberať. Manžel sa na mňa pozrel a povedal: „Neboj sa. Bude to OK. Cítim to.“ Dodnes neviem, odkiaľ vzal v hlase tú istotu, ale mal pravdu. Oskar zaklopal na dvere a nebola to náhoda.

Krátko po pôrode sme začali zbierať informácie o Downovom syndróme. Chceli sme vedieť, čo musíme urobiť hneď a na čo máme ešte čas. Oskar nemal žiadnu poruchu orgánov. Až 40 % detí s DS má poruchu srdca a mnohé z nich sú už počas prvých týždňov operované. My sme odišli z nemocnice po 3 dňoch.

Netušiac nič o reálnom živote ľudí s DS, stále som myslela na jednu mamičku z ihriska, ktorú som tam vidávala s malým asi 6-ročným synčekom. Chodili občas na to isté ihrisko ako ja s Viktorom, niekedy som ich videla v potravinách. Boli vždy zaujatí, usmiali, zdali sa šťastní.

Keď mal Oskar 4 týždne, boli sme s Viktorom opäť na ihrisku. Oskar ležal v kočíku a spokojne spinkal. Bol ako každé iné bábätko, odkázaný na to, že sa o neho postarám, nadojčím, prebalím, poláskam. V hlave mi však stále vírili myšlienky, čo bude. V tom som obďaleč zbadala chlapčeka s DS a jeho maminku. Prihovorila som sa im: „Aj ja mám takéto dieťaťko tu v kočíku!“ Cítila som, ako mi z hlasu ide hrdosť, ako ma naplnila odhodlanosť urobiť pre toto stvorenie aj nemožné, len aby bolo šťastné.

Spomalený film

Prvé roky s Oskarom pripomínali spomalený film. Keď mal jeden rok, naučil sa plaziť. Keď mal dva, začal chodiť po štyroch. Ako trojročný sa postavil na

nohy a rozbehol sa. V tom období začal hovoriť i prvé slová. Bol to pokojný človečik, dobre spával i jedol. Dojčila som ho do dvoch rokov. Ako sme ho spoznávali, boli sme presvedčení, že Oskar sa toho v živote naučí veľa, no bude potrebovať svoj čas. Tešili sme sa z každej maličkosti, z každého nového krôčika vpred. Mnoho sa učil aj od svojho staršieho brata. Mal v ňom veľký vzor. Súrodencia, ktorý už chodil, vedel sa najesť, rozprával, skákal, hojdal sa. Veľmi nám pomáhalo, že sme už mali Viktora. Posúval ho vpred. Bol voči Oskarovi úžasný. Žiadne postihnutie nevnímal. Bol to pre neho Oskar a hotovo. Práve vďaka Viktorovi sme mali šancu zamyslieť sa nad tým, čo je u Oskara podmienené postihnutím a čo sú jeho osobnostné danosti. Nielen na začiatku, ale aj počas ďalších rokov sa pre nás táto otázka stala jednou zo základných. Dodnes nám tento diferencovaný pohľad pomáha, keď si nie sme istí, čo môžeme od neho vyžadovať. A priznávam, že aj vďaka tomu žiadame veľa.

Naša túžba po veľkej rodine

Vždy som mala predstavu o veľkej rodine. Môj manžel tiež. Keď sa však narodil Oskar, obaja sme zneisteli. Hovorili sme si, že najskôr musíme zistiť, ako to s ním všetko pôjde. Oskar napredoval. Svojím tempom, ale stále napredoval. Len čo začal sám chodiť, jesť, rozprávať, vedeli sme, že sa dokáže jedného dňa naučiť aj iné veci. Zrazu sme cítili, že by sme mohli prijať ďalšie dieťa. A čo ak bude postihnuté? Už sme vedeli, že nás to obísť nemusí. No nemuseli sme si toho povedať veľa. Obaja sme vedeli, že nech by prišlo akékoľvek dieťa, bude u nás vítané. Zásadne sme odmietli akékoľvek vyšetrenia, ktoré by na dieťati hľadali chyby. Veď aké riešenie má medicína, keď chybu nájde? Jedine potrat a ten neprichádzal do úvahy. Dať preč takéto dieťa, ako je Oskar? Vylúčené! Po Oskarovi sme priviedli na svet ďalšie 3 úžasné deti. Keď mal Oskar 5 rokov, narodila sa nám Katarína. Rok a pol po Kataríne prišla na ➔

⇒ svet Anna. Keď mala Anna 7 rokov a Oskar 14, narodil sa nám Jakub.

Oskarove napredovanie určite spočíva aj v tom, že nemáme čas robiť veci, ktoré už vie, za neho. Veľmi rýchlo sme sa naučili rozpoznať, čo už dokáže, aby sme mali čas na jeho mladších súrodencov. A ako jeho sestry rastú, Oskar sa popri nich učí nové veci alebo si opakuje tie zabudnuté. Pre Jakuba je Oskar veľký brat ochranca, ktorý sa s ním vie zabaviť, prezeráť knižky, stavať lego. „Oskar môžeš dať na Jakubka chvíľku pozor?“ jedna z mojich častých otázok. „A akú chvíľku mami?“ chce Oskar vždy vedieť a hneď si ten čas stopne vo svojom smartfóne. A keď mu stopky dajú signál, volá na mňa: „Tak už stopky dajú signál, volá na mňa: „Tak už pod mama, už som postrážil!“ Oskar je puberták, čo sa občas potrebuje zavrieť aj sám do svojej izby, dať si slúchadlá na uši a pustiť si hudbu alebo hrať Minecraft. Tvári sa kyslo, keď mu každem upratať si izbu alebo vyložiť umývačku. Moje otázky, či si umyl zuby a založil dentálny strojček ho dosť nervujú. V tom sú si s bratom veľmi podobní.

V jeden upršaný deň som si s dievčatami sadla k televízii a pustili sme si video, na ktorom boli Oskar a Viktor maličky. Oskar je tam zachytený tak od 2 rokov až po jeho prvé kroky. Dievčatá sa na to nevedeli vynadívať. „Mami, Oskar je tam taký zlatý!“ rozplývali sa. Neskôr sme sa bavili o tom, či chcú mať deti a koľko. Z Anny zrazu vyšlo: „Maminka a môžem mať aj bábätko s Downovým syndrómom? Ja by som chcela také bábätko, ako je Oskar. Také strašne zlaté!“ Túto tému sme mali opäť, keď som pred 2 rokmi čakala ich najmladšieho brata Jakuba. Dievčatá zamestnávali otázky, či aj Jakub môže mať DS a prečo oni nemajú. Vysvetľovala som im, že je to všetko vec náhody, ale že nech to bude akokoľvek, dôležité je, že sa všetci budeme ľubiť. Katka k tomu dodala: „Áno, je to jedno, aký bude. Vieš mami, ja nerozumiem, prečo si niektorí ľudia myslia, že my to máme s Oskarom ťažké. Niekedy mi rodičia mojich spolužiakov hovoria, že to musí byť náročné. Ale my to nemáme ťažké. Je to také normálne. Oni Oskara dobre

nepoznajú. Myslia si, nič nevie, ale ja im potom vysvetlujem, že koľko toho Oskar dokáže.“

Dvojazyčná výchova

Rozhodli sme sa Oskara vychovávať dvojazyčne rovnako ako jeho súrodencov. Zdalo sa nám nepredstaviteľné nechať mu túto šancu. Povedali sme si, že ak toho na neho bude veľa, určite to spoznáme. Naša prvá logopedička ma od tohto rozhodnutia veľmi odhovárala. Tvrdila, že: „On aj tak bude mať problém s rečou. Bude lepšie, ak sa sústreďíte na jednu,“ radila mi a prísne sa na ma zahľadela. Nemohla som to prijať. Vedela som, že ak by to nedokázal, prišiel by o budovanie krásnych vzťahov so starými rodičmi na Slovensku. Zmenila som logopedičku. Dnes Oskar vďaka tomu hovorí plynule po slovensky i nemecky.

Škôlka, škola a kroky k osamostatňovaniu

Vôbec som nerozmýšľala nad tým, že by mal Oskar chodiť do nejakej špeciálnej škôlky. Vie sa predsa hrať ako iné deti. Určite mu v niektorých veciach bolo potrebné pomôcť viac, ale vyčleniť ho do prostredia, kde sú len postihnuté deti, to neprichádzalo do úvahy. Omnoho väčší problém bol nájsť pre Oskara integračnú základnú školu. Žijeme v Berlíne. Základná škola tu trvá 6 rokov. Len zopár škôl tu malo v tom čase reálne skúsenosti s výukou detí s mentálnym postihnutím. Nakoniec sme dostali miesto v škole, ktorá bola neďaleko od nás. Oskar tak mohol po škole stretávať spolužiakov na ihrisku, v obchode či električke. Nám sa podarilo nadviazať kontakt s viacerými rodinami Oskarových spolužiakov, navštevovali sme sa a deti sa spolu hrali.

Pre Oskarovu učiteľku to bolo niečo úplne nové. Mala však obrovskú chuť ísť do

toho. V Oskarovej triede sa učili deti od 1. až po 3. ročník v jednom kolektíve. Vnútna diferenciácia bola základom výučby detí. Veľa prvkov bolo čerpaných z metodiky Marie Montessori. V triede bolo 26 detí. Učiteľka mala asistentku, ktorá jej pomáhala koordinovať rozdelenie úloh a sledovať individuálny pokrok jednotlivých detí. To bol štandard pred Oskarovým príchodom. Škola pridela triede na 10 vyučovacích hodín týždenne ešte špeciálneho asistenta, ktorý vytváral pre Oskara možnosti oddychu a vyplňal priestor medzi krátkymi fázami, keď sa nevedel naplno sústreďiť.

Medzitým je už Oskar zo základnej školy dávno preč. Momentálne túto triedu navštevuje moja 9-ročná Anna. V triede majú 3 deti s DS. Prváka, druháka a tretia. Nedávno som pochválila učiteľkinu prácu. Dodala len, že túto možnosť vzdelávať sa v heterogénnom prostredí by mali

mať všetky deti. Deti bez postihnutia tým získavajú neuveriteľné množstvo zručností navyše. Tieto deti si omnoho viac pomáhajú a akceptujú prirodzené odlišnosti. Keď s Oskarom začínala, bolo to ťažké, ale teraz si to bez detí s DS nevie predstaviť. S neuveriteľnou ľahkosťou a úsmevom na tvári som po tomto rozhovore šliapala do pedálov bicykla domov.

Obrnení pozitívnymi skúsenosťami sme sa rozhodli nájsť pre Oskara strednú školu. Spolu s ďalšími dvoma dievčatami s DS začal Oskar ako siedmak navštevovať strednú evanjelickú školu s reformným pedagogickým základom, zmiešanou výučbou ročníkov 7 - 9, bez známkovania, s predmetmi ako „zodpovednosť“ a „výzva.“

A tak sa Oskar musí okrem individuálneho učebného plánu rovnocenne zapájať aj do projektov, keď on pomáha iným. Napríklad v rodičovskom centre pripravoval stretnutia pre rodiny, roznášal letáky, chodil na nákupy a pripravil šalát alebo upiekol koláč na besiedku. V ďalšom školskom roku sa angažoval v malej kaviarničke pre postihnutých blízko domu.

V rámci projektu „výzva“ strávil minulý školský rok 3 týždne na ekologickej farme. Malá skupinka chlapcov z jeho školy dostávala za prácu naturálie, museli si sami variť, prať, rozdeliť si úlohy v tíme. Keď sa minulý rok vrátil, urobil nám prekvapenie. Pripravil večeru. Nakrájal cukety, oblieval olivovým olejom, postrúhal syr a dal do rúry zapiecť. „To si sa kde naučil?“ pýtam sa ho dojata. „To sme si s chlapcami varili. Farmár nám dal zeleninu a z toho sme si pripravovali takéto jedlá,“ dodal pyšne s úsmevom od ucha k uchu Oskar.

Tento školský rok ho čaká 3-týždňová cyklistická túra Berlín - Rostock. V Oskarovom tíme sú 5 chlapci vo veku 14 - 16 rokov. Bývať budú v stanoch, variť vonku. Tieto zážitky Oskara posúvajú o mnoho krokov vpred. Učia ho samostatnosti, vedieť zapad-

núť do kolektívu, nepýtať si vždy väčšiu pozornosť, ako sa dostáva ostatným. Vedieť prispieť k spoločnej veci. Napriek všetkým týmto pozitívnym zážitkom rozdiel medzi Oskarom a jeho rovesníkmi je citeľný. Oskar má iné záujmy, rád sa napríklad hrá na agenta 007. Potajomky si berie do školy sako, bielu košeľu, slnečné okuliare a detskú pištoľ. Cez prestávku sa hrá na Jamesa Bonda a hľadá partákov, ktorí by sa pridali. Inokedy si zase vezme lyžiarske okuliare namiesto slnečných. Väčšinou však zostáva cez prestávky sám, málokedy sú spolužiaci ochotní sa s ním taketo hry hrať verejne na školskom dvore. Považujú to už za trápne. Sú v puberte a znemožniť sa pred ostatnými je nočnou morou každého z nich. Všetci chcú byť cool. Oskar to bohužiaľ nechápe a nevie si vysvetliť, prečo je to tak. Vedie ho to k frustrácii. Zistili sme, že hluchý časový priestor v škole, ako sú prestávky, môže viesť u neho k problémom. Preto sme v škole navrhli vykryť prestávky cieľovými ponukami spolužiakov. Jednu prestávku sa hrá basketbal, druhú futbal. Ďalšiu sa ide boxovať do telocvične. Žiaci, ktorí to ponúkajú, sú za danú prestávku zodpovední a Oskar má možnosť rozhodnúť sa, či chce čas stráviť sám, alebo sa zapojiť do hry. Je to model z Anglicka. Volá sa Buddy-System. Buddies môžu mať rôzne úlohy. Môžu fungovať ako mediátori v konfliktoch, pomáhať slabším s domácimi úlohami alebo ako v tomto prípade venovať sa žiakom, ktorí si ťažšie hľadajú kamarátov. Mali sme šťastie, že jeden študent sociálnej práce tento projekt na škole etabloval v rámci povinnej praxe. Teraz je to už rozbehnuté a sociálne klíma počas prestávok sa všeobecne veľmi zlepšila.

Denná rutina

Keď som Oskara držala po prvý raz v náručí, netušila som, čo všetko jedného dňa bude vedieť. Obávala som sa, či vôbec pôjde

nám kedykoľvek zavolať, ak by zabľúdl. Oskar má však lepší orientačný zmysel ako ja. Všeobecne sa snažíme pomáhať mu len toľko, koľko je nutné. Učí ho to riešiť problémy samostatne. Napríklad sa občas stane, že si ráno v zhone doma niečo zabudne. Telocvik, žiacu alebo mobil. Minulý piatok si takto zabudol peniaze, ktoré nosí na obed. V piatky totiž končia deti skôr a škola obedy nevydáva. Za peniaze si Oskar cestou v meste kupuje obed - bagetu alebo čínske cestoviny a odtiaľ pokračuje na plávanie. Zrazu mi volá: „Maminka, ja som stratil peniaze. Nemám žiadne euro!“ Pýtam sa ho, či mu niečo nezostalo z desiatej. „Jedna žemľa, ale to je málo,“ odpovedá Oskar. „To vydržíš, budeš trochu hladný, a keď prídeš domov, poriadne sa naješ,“ snažím sa ho povzbudiť. Oskar niečo zafrflal, že plávať sa tak nedá, keď brucho robí „grrrr“, a položil. Pár minút na to mi zvoní telefón. „Maminka, ja som našiel riešenie! Už mám eurá!“ Nechápavo vyzvedám ďalej. Oskar nadšene odpovedá: „Napísal som na papier: OSKAR (15 rokov), POTREBUJEM EURÁ, NEMÁM OBED a posadil som sa na okraj chodníka. Teraz mám asi 7 eur. Päť papierových a ešte mince.“ Som z neho úplne hotová, krútim hlavou a potajomky zadržiavam smiech. „Je proste geniálny!“ prebehne mi myslou a popožením ho na plávanie.

Ako to pôjde ďalej?

Oskara ešte čaká rok na strednej škole. Tým ukončí povinnú školskú dochádzku. Bude ďalej pokračovať na učňovskej škole. Oskar má rád gastronómiu, rád varí, obsluhuje. Už praxoval aj v reštaurácii. Chodieval tam raz do týždňa a veľmi ho to bavilo. Možno to bude jeho budúcnosť. Po všetkých tých rokoch s ním však viem, že nech ho zaveje život kamkoľvek, Oskar sa nestratí a bude šťastný.

niekedy z domu sám, bez dozoru. A ako to vyzerá dnes? Má 16 a do školy chodí samostatne. Musí ísť električkou a prestúpiť do metra. Všetky dôležité trasy sme s ním nacvičili. Sám chodí na plávanie a cirkusový tréning. Keď si pomýli stanicu, čo sa málokedy stane, vie si poradiť. Má mobil a môže

Gymnastka Gizela Billíková (33)

Cesta k 20 olympijským medailám

Ešte stále v nás doznievajú emócie zo Svetových špeciálnych olympijských hier v Los Angeles (ŠO), ktoré boli pre Gizku Billíkovú štvrté úspešné. Gizka súťažila v modernej gymnastike vo výkonnostne najvyššej kategórii v disciplínach: lopta, obruč, kužeľ a stuha, kde získala za jednotlivé zostavy štyri bronzové a za viacboj jednu striebornú medailu. Na ŠO v modernej gymnastike sa celkovo zúčastnilo 138 športovkýň z 35 krajín, v jej výkonnostnej kategórii súťažilo 17 gymnastiek.

Gizkina cesta k olympijským medailám zo svetových hier (4 zlaté, 8 strieborných a 8 bronzových) začala spontánnym tancovaním a cvičením pred televíznou obrazovkou a našou podporou jej voľnočasových aktivít. Naším cieľom bolo zmysluplné trávenie voľného času. Jej radosť z pohybu sme využili na Gizkin zdravý vývoj. V tom čase sme o ŠO nemali žiadne informácie. Gizka integrovane trénovala na ZŠ vo Výchapoch- Opatovciach a neskôr v klube MG Plastika Nitra. Pretože sme chceli svoje skúsenosti odovzdať ďalej, v roku 2000 vznikla Arabeska, kde spolu s Gizkou začali trénovať ďalšie deti so špeciálnymi potrebami. Gizka sa začala zúčastňovať na národných súťažiach a v roku 2003 sa zúčastnila na svojej prvej ŠO v Dubline, kde získala štyri zlaté a jednu striebornú medailu.

Mne ako matke, ale aj z pohľadu trénera, je nesmierne ťúto, že úspechy športovcov s mentálnym postihnutím nie sú na Slovensku docenené. Naši špeciálni športovci musia tak ako zdraví športovci vyvinúť obrovské

úsilie na prípravu na súťaže. Vytvorenie vhodných podmienok na prípravu športovcov so špeciálnymi potrebami je na pleciach rodičov. Zabezpečenie nákladov na náčinie, dresy a regeneráciu platíme z vlastného vrecka, keďže dotačná podpora klubov, v ktorých trénujú, je zo strany štátu minimálna.

Verím, že prijatie výpravy Slovenského hnutia špeciálnych olympiád u pána prezidenta sa stane významným medzníkom, keď sa vnímanie ich úspechov širokou verejnosťou zmení.

Minuloročné Svetové špeciálne olympijské hry v LA boli pre nás výnimočné najmä pre atmosféru, o ktorú sa postaralo skvelé publikum. Krásnym prekvapením pre nás bola podpora osobností zo show biznisu a športu a politiky, ako boli speváčky Avril Lavigne, Nicole Scherzinger, plavec Michael Phelps. To všetko znásobovalo atmosféru súťaží aj otváracieho ceremoniálu v LA, na štadióne Memorial Coliseum.

Spätná väzba ľudí, ktorých sme stretli v uliciach LA, bola ohromujúca, o tom na Slovensku môžeme len

Gizka Billíková (33)
Povolanie: Gymnastka
Zájmy:
 ■ rada vyšiva
 ■ móda
 ■ komunikuje cez facebook s priateľmi
 ■ rada vymaľováva vymaľovanky pre dospelých
 ■ číta časopisy a sleduje politickú a spoločenskú situáciu
 ■ varí a pečie
 ■ gymnastika a tanec sú jej životabudič

snívať. Jedným z takýchto vzácných momentov bolo stretnutie s novinárkou Special Olympics International, ktorú sme spoznali už na ŠO v Aténach. Počas hier sa prišla pozrieť na súťaž Gizky v gymnastike, pretože chcela napísať o jej životnej ceste.

Súťaž v modernej gymnastike prebiehala v areáli kampusu Kalifornskej Univerzity (UCLA), kde sme boli počas súťaže aj ubytovaní. Organizačné zabezpečenie súťaže bolo výborné a viedlo k spokojnosti trénerov

a športovcov. Na súťažiach bolo nutné dodržiavať striktné pravidlá a športové správanie. Rozhoduje sa podľa pravidiel Special Olympics, ktoré sú upravenou verziou pravidiel medzinárodnej gymnastickej federácie (FIG). Prirodzene, čím vyššiu výkonnostnú triedu športovec vykonáva, tým viac sa rozhoduje podľa pravidiel FIG. Aj na ŠO platí, že rozhodcovia nesmú rozhodovať srdcom, ale za každú chybu, nedokonalé urobený prvok, pomoc trénera počas zostavy, musia športov-

covi udeliť bodovú zrážku. Moja dcéra Mária, ktorá sa zúčastnila na týchto hrách ako rozhodkyňa, hovorí, že je náročné nezapojiť aj srdce, keď človek vidí tú úžasnú radosť a entuziazmus športovcov. Samozrejme ako súrodeneц nebola zaradená do zostavy rozhodcov, ktorí hodnotili Gizku.

Súťaž prebehla hladko aj vďaka podpore dobrovoľníkov, ktorí pomáhali športovcom odbúravať stres. Najväčšou radosťou pre mňa bolo vidieť Gizku stáť na stupni víťazov, bola som

Som poctená, že som mohla spoznať túto úžasnú gymnastku, jej mamu a sestru pred rokmi v Aténach počas svetových špeciálnych olympijských hier a opäť som sa s nimi spojila v LA. Toto trio má úžasnú rodinnú puto - Gizla rozžiaruje svet so svojim úsmevom. Si inšpiráciou pre všetky gymnastky.

Nance Larsen, americká novinárka

na ňu nesmierne hrdá, že dokázala zabojsť, pozbierať všetky svoje sily. Potlesk publika a medaily boli pre ňu odmenou za tréningy a obrovskou motiváciou. Niet krajšieho ocenenia pre športovca, rodiča, trénera, ako keď po súťaži stretnete na ulici novinárov, dobrovoľníkov a ľudí, ktorých vidíte prvýkrát v živote, a oslovia Vás: "Hi Gizla, very good job." Doprajem všetkým rodičom špeciálnych detí, aby zažili tie chvíle šťastia a radosť, ktoré zažívame my. Je to pre nás pozitívna motivácia do ďalších dní a dobíja nás nesmiernou energiou.

Naša radosť sa znásobila, keď bola ako jediná účastníčka z Európy v sólo choreografiách vybraná medzi 10 finalistov inauguračného tanečného gala večera, za ktorý jej pribudla ďalšia medaila. Medzi porotcami zazneli zvukové mená ako Paula Abdul, Nicol Scherzinger alebo hip-hopový tanečník Stephen "tWitch" Boss.

Sme veľmi vďačné, že vďaka špeciálnym olympiádám poznáme množstvo úžasných ľudí, ktorí sa za tie roky stali našou medzinárodnou rodinou prakticky z každého kúta sveta. Z Los Angeles sme si priniesli mnoho úžasných spomienok, ktoré budú pre nás talizmanom pozitívnej energie do nasledujúcich rokov.

Emília Billíková, foto eb

Majka získa a 7 medailí

V piatok 24. 10. 2015 sme prišli do Nových Zámkov a ubytovať sa v hoteli Korzo. V sobotu skoro ráno o 7.00 hod. sme išli na plaváreň. Najskôr boli rozplavby, kde som sa rozplávala plavecké štýly - delfín, znak, prsia a kraul.

Rozhodcov sme privítali potleskom a potom zahrli štátnu hymnu. Potom začali preteky, kde bolo veľa pretekárov. V sobotu som plávala 50 m voľný spôsob, 100 m znak, 50 m znak a 100 m prsia. Pri večernom vyhlásení výsledkov som obsadila vo všetkom druhé miesta.

V nedeľu pokračovali preteky. Najskôr som plávala 100 m polohovku, potom 50 m prsia a 100 m voľný spôsob. Tu som tiež skončila na stupňoch víťazov. Dve druhé miesta a jedno tretie miesto. Veľmi som sa tešila. Zoznámiť sa som sa s novými kamarátmi. Boli všetci z Košíc. Saška, Lenka, Peťa a Denis. Starších som už poznala dlhšie - Davida a Rašu. Aj oni veľmi dobre plávali. S Rašom som plávala aj v Brne na MČR 2015.

Takto sa skončili moje plavecké preteky v Nových Zámkoch. Šťastlivo sme prišli domov.

Mária Lezová, 16 r., foto arl

Majka Lezová sa sústreďí pred štartom.

Majkina zbierka z Nových Zámkov

Bezplatná právna pomoc

Aj v roku 2016 využilo naše združenie možnosť požiadať o bezplatnú právnu pomoc pre neziskové organizácie prostredníctvom programu Advokáti Pro Bono.

Program Advokáti Pro Bono je dobrovoľná iniciatíva prihlásených advokátov a advokátskych kancelárií pôsobiacich na Slovensku na poskytovanie bezplatných právnych služieb výhradne verejnoprospešným organizáciám a v špecifických prípadoch aj ich klientom. Ide napríklad o zastupovanie našej organizácie, príp. našich klientov v súdnych konaniach, ak má žiadosť verejnoprospešný charakter a klient zodpovedá kritériám programu. O právnu pomoc

je možné požiadať aj v súvislosti s integráciou, inklúziou či neprijatím detí do MŠ, ZŠ.

Ďalšia právna pomoc môže súvisieť s revíziou grantových dohôd (z hľadiska povinnosti organizácie), revíziou dohôd o spolupráci s inými organizáciami, právom duševného vlastníctva (logá, ochranné známky, registrácia domén, publikačná činnosť atď.) či s oblasťou mediálneho práva (publikovanie bez súhlasu dotknutých osôb, sociálne siete atď.). Program Advokáti Pro Bono vďaka otvorenej podpore 15-tich advokátov a advokátskych kancelárií zlepšuje dostupnosť kvalifikovanej právnej pomoci pre neziskové organizácie, pre ktoré by bola inak z finančných alebo iných dôvodov nedostupná.

ETIKA A TRANSPARENTNOSŤ | MÉDIA | PRACUJ U NÁS | KONTAKTY

ZAPOJ SA A POMÔŽ | ZLEPŠI SVOJÚ FIRMU | PODPOR ROZVOJ V ZAHRANIČÍ | Podpor nás

Advokáti a advokátske kancelárie, ktoré poskytujú právnu pomoc bezplatne v prospech neziskových organizácií a ich klientov.

Homepage | Piliere | Zlepši svoju firmu | Advokáti Pro Bono

Advokáti Pro Bono

Liečebný relax v kúpeľoch

Vďaka projektu "Podpora rehabilitácie a nácvik plávania" sme už štyrikrát absolvovali pobyt v Prírodných jódových kúpeľoch Číž. Po lekárskej prehliadke deti absolvovali štyri procedúry denne a potom si už za krásneho slnečného počasia nerušene užívali vodu. Večery sme trávili na spoločných posedeniach pri hudbe a na prechádzkach. Štyri dni rýchlo ubehli a všetci sa už tešíme na ďalšiu spoločnú akciu.

Členovia Klubu Downovho syndrómu GEMER, Alena Hricová

Zoznáňte sa s robotom Leka

Pohyblivá časť

Svetelná a vibračná časť

Robot Leka je vibračný „sociálny robot“ určený na pomoc deťom s Downovým syndrómom a autizmom učiť sa nové zručnosti. Leka bol predstavený na výstave spotrebiteľských technológií CES 2016 v Las Vegas. Poskytuje senzorickú stimuláciu prostredníctvom svetla, vibrácie a zvuku. Robot by mal pomôcť tomu, aby učenie a sociálna interakcia boli pre deti s autizmom a Downovým syndrómom jednoduchšie. Ľudia s autizmom a Downovým syndrómom majú zvyčajne problémy pri komunikácii, pohľad do očí, hlasné zvuky alebo príliš veľa jasných svetiel ich môže rozrušiť. Leka bol navrhnutý ako nástroj, ktorý pomôže rodičom a opatrovateľom učiť svoje deti pomocou prehrávania v ich vlastných domovoch.

SDS je členom AOPP

Od novembra 2015 je Spoločnosť Downovho syndrómu na Slovensku členom Asociácie na ochranu práv pacientov SR (AOPP). AOPP - Prvá patientska platforma založená v roku 2001 špecifickými patientskymi organizáciami podľa jednotlivých diagnóz. Poslaním AOPP je chrániť práva, obhajovať a presadzovať záujmy pacientov, zdravotne postihnutých a sociálne znevýhodnených fyzických osôb, a to v oblasti sociálnej, zdravotnej, vzdelávacej, kultúrnej a spoločenskej. Poskytuje zdravotnícke, sociálne a právne poradenstvo, informuje verejnosť o právach a povinnostiach pacientov, o systéme zdravotníckej starostlivosti, predkladá legislatívne návrhy, zastupuje slovenské patientske organizácie v Európskom patientskom fóre a v Medzinárodnej aliancii patientskych organizácií. Organizuje edukačné podujatia pre verejnosť, workshopy pre patientske organizácie, konferencie. AOPP je členom Rady vlády pre neziskové organizácie a Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím. Má vytvorené sekcie ONKO, KARDIO, METABOL a RESPIRO.

Asociácia na ochranu práv pacientov SR
Association for the Protection of Patients' Rights Slovakia
Prešovská ul. 39, 821 08 Bratislava
www.aopp.webnode.sk

Učí sa od dcéry

Pro-

fesionálny fotograf Sebas-

tian Luczywo z Jelenie Gory v Poľsku zistil, že má pred sebou ešte jednu alebo dve veci, ktoré sa musí naučiť o svojom remesle od svojej dcéry s Downovým syndrómom Kaji (17). Kaju vzal na školský výlet a napriek tomu, že mala digitálny fotoaparát, za celý čas urobila iba päť fotografií. Kaja odfotovala iba veci, ktoré ju naozaj zaujali. Sebastian ostal prekvapený z rešpektu, akým sa jeho dcéra postavila k fotografovaniu. Dcéra odfotovala len tie najdôležitejšie spomienky z celého výletu: pole, more s pevninou, zmrzlinu, mrak v tvare anjela, o ktorom mi povedala, že je to jej strážny anjel. Každá z týchto snímok bola urobená cielene a ukázala niečo, čo je dôležité a výnimočné pre Kaju. Týchto päť fotografií bolo „zjavením“ a inšpirovalo ho vidieť viac prostredníctvom objektívu jeho dcéry.

autor: rs, foto int, fbds

Kniha o iných deťoch!

Príbehy rodín s deťmi s mentálnym postihnutím: Stačí Ťúbiť – to je názov knihy, ktorú vydalo Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v SR. Kniha je zostavená z autentických príbehov rodín, ktorým sa narodilo dieťa s mentálnym postihnutím. Kniha o tom, ako žije 12 slovenských rodín. Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v SR oslovilo rodiny, ktoré žijú svoj život tak ako iné, no každý deň sa musia pasovať s vlastným osudom a robiť dôležité rozhodnutia. Tieto rodiny majú deti, ktoré je v niečom odlišné, často už pri narodení, no určite v ranom detstve. Tieto deti majú nálepku „mentálne postihnuté“.

Ahojte kamaráti!

Dávno sme sa nevideli. Na zimu sme sa poriadne obliekli, aby nám nebolo chladno.

Zarozprávali sme sa s Vratkom, ktoré ročné obdobie je najkrajšie.

Jar, leto, jeseň, zima všetky majú svoje čaro...

...ale
v zime
máme
sneh, môžeme
sa guľovať, sánkovať
aj lyžovať. Všetky
ročné obdobia sa mi
páčia, ale

(odpoveď nájdeš v tajničke)

Pripravila
Eva Barliková,
ilustrovala
Patrícia Konkolová

DVOJSMEROVKA

Z	I	S	N	E	H	U	L	I	A	K
O	T	E	C	M	R	J	B	Z	S	Í
B	R	A	T	A	O	O	A	I	E	Z
J	Č	A	J	Í	K	E	B	M	S	A
G	U	L	O	V	A	Č	K	A	T	Č
N	L	A	N	O	V	K	A	A	R	K
D	E	D	K	O	L	O	P	T	A	A
J	L	S	T	R	O	M	Č	E	K	E
V	I	A	N	O	Č	K	A	T	P	Š
I	A	S	Á	N	K	Y	M	A	M	A
P	R	E	K	V	A	P	E	N	I	E

babka
brat
čajík
dedko
guľovačka

kízačka
lanovka
lopta
mama
otec

prekvapenie
rok
sánky
sestra
snehuliak

stromček
teta
ujo
vianočka
vločka
zima

OZNAM!

Oznamujeme všetkým registrovaným členom spoločnosti, že prvé číslo Slnčnice (1/2016) je zasielané všetkým, bez rozdielu. Ďalšie čísla budú zasielané len tým registrovaným členom, ktorí si splnia svoju základnú povinnosť a uhradia do konca mesiaca APRÍL členské **10,- Eur prevodom na účet spoločnosti VÚB IBAN: SK61 0200 0000 0001 6573 1012 BIC: SUBASKBX**. Do správy pre adresáta uveďte celé meno dieťaťa s DS.

Ďakujeme

Možnosť platiť aj cez VIAMO na tel.

číslo 0903 634 396

Viac informácií na www.downovsyndrom.sk

Venujte

nám

Ďakujeme Vám!

21.3.2016

„My Friends, My Community“

- The benefits of inclusive environments for today's children and tomorrow's adults

„Moji priatelia,
moja komunita“ - prínosy
inkluzívneho prostredia
pre dnešné deti -
budúcich dospelých

www.downovsyndrom.sk